

Meddelelser om Arbejdsforholdene.

Af de Meddelelser om Arbejdsforholdene, som vi modtog sammen med Agerdykningsberetningerne til Decemberheftet, men som Pladsen ikke tillod os at indrykke i dette, hidfætte vi følgende:

Fra det sydlige Sjælland. Spørgsmaalet om Forbedring af Arbejdernes Naar bestjæftiger ogsaa Arbejdsgiverne paa Landet meget; i Almindelighed erkjendes det, at der bør gjøres noget i denne Retning, og at det er ønskeligt og heldigst, om dette kommer fra Arbejdsgivernes Side af sig selv, uden at være fremkaldt eller fremtvunget fra Arbejdernes. Mange have allerede ligesom givet Tillæg i Daglønnen; men hvor Arbejderne ikke foruden Pengeløn tillige faa Kosten eller Sæd, bør man vist helst give Tillæget i Form af Sæd til lav Pris eller uden Betaling, og hvem der da ret har Arbejderens sande Tarv og Bedste for Dje bør gjøre Tillæget saa rigeligt, at der af hver Dagløn kan opspares nogle Stilling til Erhvervelse af en Alderdomsforførgelse eller til Indskud i en Sygekasse eller detslige. Kunde man f. Ex. foruden den Dagløn, man hidtil har betalt, give et Tillæg af 2 Stp. Rug og 2 Stp. Byg for hver 24 Dages Arbejde, og for disse 4 Stp. Sæd tage en Betaling af 1 Rdl. 24 β , som man hver Maaned indsatte i Sparekassen paa vedkommende Arbejders Konto, vilde han med 288 Arbejdsdage om Aaret have sammensparet en Sum af 15 Rdl. foruden Renten, og dertil efter de nuværende Kornpriser have haft en Forhøjelse af 8 β for hver Arbejdsdag, medens det for Arbejdsgiveren var en forsøgt Udgift for hver Daglejer, han bestjæftigede Aaret om, af 3 Tdr. Rug og 3 Tdr. Byg, eller 39 Rdl. for

Ojeblikket; fra Arbejderens Side kan Tillæget næppe være mindre, naar det virkelig skal medføre en Forbedring i hans Stilling; fra Arbejdsgibernes Side er det vist ikke større, end det godt kan bæres af de fleste, og hvormeget vilde der ikke for det Almindelige være vundet, om enhver Arbejder paa denne Maade lærte at spare sammen itide til at modstaa Sygdom og Alderdom med. Med lavere Kornpriser vilde ganske vist Daglønnen ved denne Lønningsmaade ogsaa falde; men det vilde næppe blive mærkeligt for Daglejerer, hvis Udgifter til Familiens Underhold jo ogsaa maatte falde i Forhold til Kornpriserne, og for Arbejdsgiveren vilde hans Udgifter til Dagleje derved altid komme til at staa i Forhold til hans væsentligste Indtægt.

Hvad der ganske vist ogsaa vilde forbedre mangen en Arbejders Stilling paa Landet, var om det ved de mindre Avlsbrug kunde blive muligt, som det i Reglen er ved de større, at fordele Arbejdet saaledes, at Arbejderne kunde sikres fast Arbejde Aaret rundt, uden at være udsat for, som nu ofte er Tilfældet, at ligge ledige eller at søge andet tilfældigt Arbejde ofte lige fra Fastelavn til St. Hansdag. Det har meget at sige for en Arbejdsmand, at han bestemt veed, at han ikke en eneste Dag af Aaret behøver at være uden Fortjeneste, selv om han ogsaa paa anden Maade, kunde tjene mere til enkelte Tider. De færreste ere saa gode Husholdere, at de forstaa at spare sammen fra de gode Tider til de onde. At det endelig i højeste Grad er i begge Parters velforstaaede Interesse saameget som muligt at lade Arbejdet udføre i Akkord fremfor i Dagleje, er vist ogsaa almindelig erkjendt.

Fra det nordøstlige Sjælland. Da her næsten ingen Herregaarde findes i denne Egn, ere Arbejderforholdene lidt ejendommelige, og jeg vil ikke sige de heldigste i alle Henseender. Husmanden er ikke routineret, og endnu mindre stadig; han er vant til at gaa med Pudsleri hos Bønderne og til dels utjendt med alt Akkordarbejde, som han nærer stor Uvillie imod, dels fordi han ikke kan bedømme det, og dels fordi han ofte er usøvet, saa Arbejdet ikke kan gaa fra Haanden. Han foretrækker derfor det lempeligere Arbejde hos Bonden, selv om derved kun opnaaes 1 å 2 K om Dagen. Naar en Tærseplads er sikret, og der er gjort Udveje for Tørven, kommer det an paa et Træf med den øvrige Tid af Aaret. Som en Undtagelse fra Regelen gjøre dog enkelte raske Arbejdere sig Tiden fra Udtærkning til Tørveoplægning og fra denne til Høst ret indbringende ved at paatage sig Drainarbejde paa Ladegaardene ved Frederiksborg, Jordarbejde ved Jernbanen eller tilfældigt Arbejde i Rjøbenhavns

Nærhed, og de kunde til sine Tider have 1 Rdl. à 9 $\frac{1}{2}$ om Dagen, men desværre komme de desuagtet ikke stort rigere hjem. Den almindelige Dagløn hos Bonden er her 1 $\frac{1}{2}$ eller høist 1 $\frac{1}{2}$ 8 β og Kosten; dog gives i Tørveoplægnings-tiden, som her er den travleste Tid paa Aaret 2 $\frac{1}{2}$ og Kosten, samt Brændevin efter Behag. Høsten er ikke nær saa travl, da Bonden hertil kan benytte sin Familie, sine mindre Naboer, som han f. Ex. yder Assistance Aaret igjen med Kjørjel, o. a. Har Husmanden Jord, maa han for dennes Behandling og øvrige Kjørler gjøre Høstdage, og efterføm Arealen er større eller mindre endogsaa arbejde gratis hele Høsten. Koner faa 1 $\frac{1}{2}$ à 1 $\frac{1}{2}$ 8 β og Kosten i Høsten; andet Arbejde deltage de ikke i, undtagen i Kartoffeloptagningen, som stæer paa Afford og imod det 9de à 10de Maal. En almindelig Husmand har herefter ca. 75 Rdl. og Kosten foruden Konens Fortjeneste, der foruden Høstarbejde kan bestaa i Spinding, Bævning m. m. samt nogle Kartofler, en Fortjeneste, som jo rigtignok ikke er misundelsesværdig, men som han jo ogsaa selv i de fleste Tilfælde kunde forsøge ved mere Stræbsomhed og Foretagelsesaa. Her paa Gaarden har min første Husmand 4 Tdr. Land middelgod Jord, hvoraf svares 1 Td. Havre og 8 Fruentimmerhøstdage, 1 $\frac{1}{2}$ 8 β dagligt samt Kosten hele Aaret, 2 Faar med Lam græsede samt 1 Væs Hø. Han betaler 6 Rdl. for Pløjning og Kjørler. Da han kan holde 1 Ko samt høste 20 à 25 Tdr. Sæd, maa han jo ansees som godt aflagt. (Han betaler i Stat ca. 11 Rdl.). Min næste Husmand faaer 2 $\frac{1}{2}$ 8 β paa egen Koft undtagen fra St. Hansdag til Mikkelødag, da han faaer 3 $\frac{1}{2}$ paa egen Koft samt Ol og Brændevin; desuden har han et smukt Hus med $\frac{1}{2}$ Td. Land af første Slags Jord. Den Næste har samme Løn som Sidstnævnte samt et godt Hus med Have, og er det min Plan, efterhaanden som ordentlige dygtige Husmænd tilbyde sig, at fæste dem paa lignende Betingelser som de to sidstnævnte, for at binde dem til Stedet. Ved Affordarbejde kan fortjenes 4 $\frac{1}{2}$ à 1 Rdl., og er det en Selvfølge, at den flinke Husmand paa mange Maader sees til Bedste med Græsning til Ko eller Faar, noget Højbjergning, ligesom de stedse i Sygdomstilfælde ydes Hjælp med Fødevarer eller andet. Med Husmanden gjælder især det gamle Ord, at „som man reder, saa ligger man“. Den trofaste Arbejder gjør man sig en Glæde af at hjælpe frem, men den upaalidelige maa tilskrive sig selv, at man sjældent finder Anledning til at give ham mere end Dagens Pris, som her er 2 $\frac{1}{2}$ 8 β à 3 $\frac{1}{2}$ paa egen Koft. Jeg stræber som sagt hen efter, at mine Husmænd ifølge Tjende-

kontrakt skulle fæstes paa et Aar paa almindelig Dagløn, samt have smukke og gode Huse med saa megen Jord til, at de kunne holde en Ko og et à to Faar eller idetmindste Græsning og Fodring hertil. Jeg troer, at man paa denne Maade bedst tilfredsstiller rimelige Fordringer paa samme Tid som man knytter Folkene til sig og er nogenledes sikker paa dem i Høstens Tid.

Fra Næstvedegnen. I Sorø Amt er Præmieuddelingen til Husmænd atter med Held fremmet iaar, og ved Siden heraf er af Udvalget for Sagen for Betaling leveret et meget betydeligt Kvantum kunstig Gjødning til andre Husmænd, saaledes at der ialt i Præmier og for Betaling er fordelt over 13,000 $\mathcal{R}$ kunstig Gjødning i Amtet i Mængder fra 75 til 200 $\mathcal{R}$. Præmieringen af vel dyrkede Huslodder er ligeledes fortsat og iblandt Præmietagerne er der 2 Mænd, der hver i 23 Aar have drevet deres Lodder udelukkende med Kær. I den sidste Retning, som Sorø Amts landøkonomiske Selskab er ene om at fremme, vil der iaar blive anvendt et større Pengebeløb, for saa vidt der dertil for Udvalget maatte blive Lejlighed. For Præmieringen af Husmandskær virke begge Amtets Foreninger sammen, og Fællesudvalget har i Udførelsen af sit Hverv, saavel ved Modtagelsen af frivillige Bidrag til Sagens Fremme som paa enhver anden Maade, fra alle Sider mødt den samme Velvillie og Imødekommen som i Aaret 1870.

Fra Mors. Arbejderspørgsmaalet, som andre Steder staaer forrest paa Dagsordenen, drøftes vel ogsaa her inden fire Vægge, men har endnu ikke naaet at sætte Gemytterne i Bevægelse eller at blive sat under offentlig Forhandling. Saavidt vides, agter Bestyrelsen for Dens landøkonomiske Forening at tage Initiativet til Uddelingen af Præmier for vel dyrkede, ved Kær eller ved Spade behandlede Husmandslodder. Oprettelsen af en Spare- og Laanekasse her i Pastoratet, der snart vil blive fulgt af en Syge- og Alderdomsforsørgelsekasse, bringer jeg under Omtale som det første Forsøg i den Retning. Lærer Rom, som man skylder særdeles Tak og Agtelse, har i indværende Efteraar bragt Spørgsmaalet om Husflid og Haandgjerningskoler frem i et offentligt Møde i Nykjøbing, hvor man efter Forlydende efter hans Opmuntringer og Vink vil sætte denne Sag i Gang, og derfra vil den muligvis ogsaa finde Efterligning her paa Landet i en nær Fremtid.

Fra Egnen mellem Randers og Aarhus. Stjont Arbejderbevægelsen ikke er naaet herud paa Landet i nogen truende Grad, er dog Spørgsmaalet, om den gifte Landarbejder i Reglen kan leve med Kone og Børn af den ringe Dagløn, han faaer, saa meget drøftet og nævnt, at Flere, især paa større Gaarde, frivillig have forhøjet Daglønnen og give mere Altkorarbejde. Det vilde især være ønskeligt, om Altkorarbejde kunde faa mere Indgang hos Bonden, da baade Arbejdsgiverne og den flittige Arbejder staaer sig derved.
